Екологія і здоров'я

УДК: 556.53 (282.247.364): 504

ЕКОЛОГО-ГІГІЄНІЧНА КОНЦЕПЦІЯ ОХОРОНИ ВЕРХІВ'Я РІКИ СІВЕРСЬКИЙ ДОНЕЦЬ – ВАЖЛИВИЙ ВНЕСОК В РОЗВИТОК ТРАНСКОРДОННОЇ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ ВОДНИМИ РЕСУРСАМИ УКРАЇНИ

М.Г. Щербань[1], О.О. Шевченко[2], В.М. Савченко[2]
[1]Харківський національний медичний університет, Україна
[2]Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Україна

Дано системний аналіз і оцінку адміністративно-законодавчих актів України з проблем охорони, використання й оздоровлення транскордонних ресурсів у зв'язку з рекомендаціями Генеральної Асамблеї ООН і Європейського Союзу. Виконано довгострокові, комплексні, цільові еколого-гігієнічні дослідження з оцінки антропогенного впливу на верхів'я ріки С. Донець у межах Бєлгородської та Харківської областей. Обґрунтовано еколого-гігієнічну концепцію санітарної охорони верхів'я ріки С. Донець, як основу для оптимізації водозабезпечення регіонів України та Росії, розташованих в басейні водного джерела.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: транскордонні водойми, законодавство України, ріка Сіверський Донець

ЭКОЛОГО-ГИГИЕНИЧЕСКАЯ КОНЦЕПЦИЯ ОХРАНЫ ВЕРХОВЬЯ РЕКИ СИВЕРСКИЙ ДОНЕЦ – ВАЖНЫЙ ВКЛАД В РАЗВИТИЕ ТРАНСГРАНИЧНОЙ ПОЛИТИКИ УПРАВЛЕНИЯ ВОДНЫМИ РЕСУРСАМИ УКРАИНЫ

Н.Г. Щербань[1], Е.А. Шевченко[2], В.Н. Савченко[2]
[1]Харьковский национальный медицинский университет, Украина
[2]Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина, Украина

Даны системный анализ и оценка административно-законодательных актов Украины по проблемам охраны, использования и оздоровления трансграничных ресурсов в связи с рекомендациями Генеральной Ассамблеи ООН и Европейского Союза. Выполнены долгосрочные, комплексные, целевые эколого-гигиенические исследования по оценке антропогенного воздействия на верховье реки С. Донец в пределах Белгородской и Харьковской областей. Обоснована эколого-гигиеническая концепция санитарной охраны верховья реки С. Донец, как основа для оптимизации водоснабжения регионов Украины и России, расположенных в бассейне водного источника.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: трансграничные водоемы, законодательство Украины, река Сиверский Донец

ECOLOGICAL AND HYGIENIC CONCEPT OF PRESERVATION OF SIVERSKIY DONETS RIVER UPPER REACHES AS IMPORTANT CONTRIBUTION TO TRANSBOUNDARY POLITICS OF WATER RESOURCES MANAGEMENT IN UKRAINE

N.G. Shcherban[1], E.A. Shevchenko[2], V.N. Savchenko[2]
[1]Kharkiv National Medical University, Ukraine
[2]V.N. Karazin Kharkov National University, Ukraine

System analysis and assessment of administrative and legislative acts of Ukraine regarding problems of use and preservation of transboundary resources were performed in the view of recommendations of UN General Assembly and European Union. Long-term complex specific ecological and hygienic studies were done for assessment of anthropogenic effect on upper reaches of Siverskiy Donets river within Belgorod and Kharkiv regions. Ecological and hygienic concepts of sanitary preservations of Siverskiy Donets river was developed as a basis for optimization of water supply of the regions in Ukraine and Russia within the basin of Siverskiy Donets river.

KEY WORDS: transboundary reservoirs, Ukraine legislation, Siverskiy Donets river

На сьогодні більш за мільярд чоловік в світі не мають стійкого доступу до чистої води. Це приводить до катастрофічних наслідків: щорічно більше 2,2 мільйонів чоловік, головним чином в країнах, що розвиваються, вмирають від хвороб, пов'язаних з низькою якістю води; близько 6000 дітей вмирають щодня від хвороб, яким можна запобігти шляхом поліпшення санітарно-гігієнічних умов водопостачання.

23 грудня 2003 року Генеральна Асамблея ООН проголосила період 2005-2015 рр. Міжнародним десятиріччям дій «Вода для життя». Цілями Десятиріччя є приділення підвищеної уваги до проблем, пов'язаних з водними ресурсами, на всіх рівнях і здійснення програм і проектів, що стосуються водних ресурсів, а також подальший розвиток міжнародної співпраці на всіх рівнях для сприяння досягненню узгодженої на міжнародному рівні мети відносно водних ресурсів[1].

На сучасному періоді одним з пріоритетів екологічної політики України є гармонізація законодавства України з законодавством Європейського Союзу (ЄС). На виконання Указу Президента України «Про програму інтеграції України в Європейський Союз» Кабінетом Міністрів України опрацьований ряд заходів, спрямованих на поетапну гармонізацію українського законодавства у сфері навколишнього природного середовища, природних ресурсів і екологічної безпеки з відповідними директивами ЄС, зокрема, з Водною Директивою 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради Європейського Союзу від 23 жовтня 2000 р. [2].

Ключовою вимогою законодавства ЄС є положення про організацію басейнового управління водами на основі врахування економічних та екологічних аспектів. Обов'язковою умовою при цьому є недопущення подальшого погіршення стану водного об'єкта.

Необхідність впровадження принципів басейнового управління в Україні визначена Водним кодексом України [3] і «Основними напрямками державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки», затверджених постановою Верховної Ради України від 05 березня 1998 року [4]. Законом Верховної Ради України від 17 січня 2002 р. затверджена Загальнодержавна програма розвитку водного господарства України, що передбачає створення умов для переходу до управління водними ресурсами виключно за басейновим принципом [5].

Вдосконалення правового регулювання у сфері управління водними ресурсами здійснюється також шляхом прийняття постанов Кабінету Міністрів України, що є складовою частиною природоохоронного законодавства. Так, Кабінет Міністрів України постановою №634 від 26.04.2003р. затвердив Комплексну програму реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому Саміті Стійкого розвитку в Йоганнесбурзі [6]. Одним із заходів Програми є впровадження інтегрованого управління водними ресурсами.

Реалізація рішень, прийнятих на Всесвітньому Саміті Стійкого розвитку, є одним з пріоритетних напрямків діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади.

З метою вирішення питань інтегрованого управління водними ресурсами в Україні створені міжвідомчі державні і басейнові ради, проводиться робота в рамках міжнародних екологічних проектів, організуються науково-практичні конференції, семінари.

У 2003 р. створена і затверджена постановою Кабінету Міністрів України Міжвідомча координаційна рада з питань розвитку водних ресурсів. До її складу увійшли відповідальні представники центральних органів виконавчої влади, комітетів Верховної Ради, вчені, народні депутати [2].

На основі аналізу космічних, геоінформаційних і інтернет-технологій передбачається створення постійно діючої системи підтримки управлінських рішень, оцінки й аналізу водно-ресурсного потенціалу транскордонних вод басейну Дніпра.

Формуються міждержавні консультативні органи інтегрованого управління басейнами транскордонних річок. Передбачається впровадження сучасних комп'ютерних систем підтримки інтегрованим управлінням.

В Україні ратифіковані більшість міжнародних екологічних конвенцій і угод, що вступили в силу в світі. З 23 документів Україною ратифіковані 22. Всі ратифіковані конвенції і угоди мають силу національних законів. Як показав їх аналіз, усі вони відповідають діючому екологічному законодавству України. Тому не виникає необхідності внесення в нього будь-яких змін.

Річковий басейн Сіверського Дінця є унікальним на підставі того, що верхня та нижня частини його ділянки лежать у Росії, а середня частина знаходиться в Україні, що створює у двох сусідніх країнах взаємний великий інтерес у налагодженні транскордонних зв'язків для управління ним. На регіональному рівні прибережні інтереси представлені п'ятьма областями: Бєлгородською, Харківською, Донецькою, Луганською та Ростовською [7].

Україна та Росія ратифікували Конвенцію

про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер від 1992 р. (ратифіковано Україною 1 липня 1999 р.), що була запропонована Економічною Комісією ООН для Європи (UNECE), та викреслили свої взаємні обов'язки в угоді 1992 р. «Про спільне використання та охорону транскордонних водних об'єктів». В 1995 р. дві сторони розширили цю угоду поза межі водних об'єктів, включивши до неї питання про екологічний захист, раціональне використання та відновлення природних ресурсів.

В угоді від 1992 р. обидва уряди домовилися про збереження та покращення екологічного стану транскордонних водних об'єктів. У річковому басейні Сіверського Дінця транскордонне співробітництво у сфері водних ресурсів зробило також крок у 1999 р. в Угоді про спільне використання, відтворення та захист водних ресурсів у річковому басейні р. Кундрюча, яка була підписана між Луганською та Ростовською областями. У 2000 р. управління водними ресурсами зробило ще один крок уперед, коли лідери 5 сусідніх областей, що розташовані у басейні ріки Сіверського Дінця, а саме: Бєлгородської, Харківської, Донецької, Луганської та Ростовської, підписали меморандум про транскордонне співробітництво з метою покращити поєднані природні комплекси та обмежити транскордонне забруднення водних об'єктів басейну Сіверського Дінця.

У проекті Загальнодержавної програми екологічного оздоровлення басейну ріки Сіверський Донець (Екологічна програма Сіверського Дінця) уряд України висловив стратегічний напрямок цієї діяльності: «покращення екологічного стану басейну з пріоритетним напрямком охорони водних ресурсів від забруднення та вичерпання, а також створення сприятливих умов для їхнього відновлення» [10].

На основі вищеозначеного можна заключити, що у двосторонній угоді та національних програмах Україна та Росія віддають пріоритет покращенню та відновленню екологічного стану транскордонних вод та їхньому захисту від забруднення та вичерпання.

Ці політичні заяви повністю співпадають з ключовою метою управління водами Європейського Союзу, а саме: «захищати, покращувати та відновлювати всі поверхневі та підземні водні об'єкти з метою досягнення їх доброго стану протягом 15 років».

Згідно з Меморандумом від 16 лютого 2001 р., який було підписано в м. Харкові між Україною та Росією, було створено Міжрегіональну комісію з екологічного оздоровлення річки Сіверський Донець на рівні віце-губернаторів 5 областей.

Меморандум доручив Координаційній Раді підготувати Міжрегіональну екологічну програму з охорони та використання вод басейну ріки Сіверський Донець, складовою проекту якої стала обґрунтована еколого-гігієнічна концепція санітарної охорони верхів'я ріки Сіверський Донець [10].

Міністерством охорони навколишнього природного середовища України розроблений проект Концепції охорони вод України [1], який повинен визначити управління охороною водного середовища, як один із головних пріоритетів у забезпеченні екологічної безпеки, сталого розвитку економіки і соціальної сфери нашої держави на найближчі роки. Головна мета Концепції полягає у визначенні передумов та напрямів створення в Україні сучасного механізму, основаного на басейновому принципі використання, охорони і відтворення вод, який відповідатиме найбільш ефективній міжнародній практиці і надасть змогу реалізувати стратегію державної водної політики, спрямованої на запобігання виснаження водних ресурсів та досягнення і підтримання до 2025 року доброї якості води і безпечного екологічного стану водних об´єктів та пов´язаних з ними екосистем.

Комплексні еколого-гігієнічні дослідження виконані в рамках «Загальнодержавної програми екологічного оздоровлення басейну р. Сіверський Донець» в Харківському національному медичному університеті сумісно з Харківським національним університетом імені В.Н. Каразіна.

Метою даного дослідження було обґрунтування еколого-гігієнічної концепції санітарної охорони верхів'я ріки Сіверський Донець в умовах антропогенної взаємодії Бєлгородського (Росія) і Харківського регіонів, як приклад практичної реалізації та розвитку сучасної транскордонної політики України в проблемі управління водними ресурсами.

Еколого-гігієнічна концепція повинна визначати, насамперед, стратегічну направленість і послідовність у розробці та реалізації першочергових і довготермінових гігієнічних, екологічних, санітарно-технічних, економічних та організаційних заходів і рішень, спрямованих на ліквідацію джерел забруднення верхів´я Сіверського Дінця, а також забезпечення населення питною водою високої якості на основі узгодженої та комплексної міждержавної стратегії і тактики у межах Бєлгородського і Харківського регіонів.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Еколого-гігієнічна оцінка проблем складної водної екосистеми – верхів'я Сіверського

Дінця – визначила необхідність застосування комплексного підходу і системного аналізу ситуації як оптимально адекватних меті обґрунтування положень концепції санітарної охорони джерела водопостачання й оптимізації умов водокористування населення.

З метою одержання необхідного масиву даних для обґрунтування еколого-гігієнічної концепції санітарної охорони верхів'я ріки С. Донець був використаний провідний та офіційно визнаний метод гігієнічних досліджень – метод санітарного обстеження і опису 80-ти об'єктів – забруднювачів верхів'я ріки С. Донець стічними водами, що відносились до різних галузей промисловості, комунального та сільського господарства та ін.

Санітарне обстеження об'єктів здійснювалось відповідно до розроблених схем-алгоритмів з використанням даних інструментально-лабораторних досліджень, що були виконані раніше на цих об'єктах санепідслужбою, що надавало можливість одержати максимально об'єктивну характеристику ступеню небезпеки даного об'єкту для водного джерела водопостачання – ріки С. Донець.

З метою оцінки впливу на санітарний стан водного джерела та подальшого ранжування водоохоронних заходів для кожного з 80-ти об'єктів визначено індекси еколого-гігієнічної небезпеки джерел її забруднення. Індекси обґрунтовано за п'ятибальною шкалою, що відповідає нормативним документам (СанПіН 4630-88; МВ № 2875-83; ДСТУ 2569-94; ДСТУ-3041-95). В основі еколого-гігієнічної оцінки джерел забруднення лежали такі показники, як кількість стічних вод, характеристика їхнього складу, наявність та ефективність роботи локальних очисних каналізаційних споруд, наявність регламентованих умов випуску стічних вод, місце випуску стічних вод стосовно Сіверського Дінця тощо.

Якісна характеристика шкали індексів дозволяла визначити ступінь небезпеки для водойми джерела забруднення: 1 – «оптимальний»; 2 – «помірний»; 3 – «допустимий»; 4 – «небезпечний»; 5 – «дуже небезпечний».

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Дослідженнями встановлено [8-12], що ріка Сіверський Донець є однією з численних транскордонних водойм Європи, басейн якої характеризується несприятливою екологічною і санітарною ситуацією. У населених пунктах басейну водного джерела мешкає близько 11млн. чоловік, у т.ч. 85% у містах і селищах міського типу, щільність населення становить майже 200 чол/км^2. У басейні ріки розташовано близько 500 великих підприємств, серед них понад 100 водоємних і небезпечних в екологічному відношенні. Водні об'єкти басейну Сіверського Дінця є головними джерелами водопостачання Харківської, Донецької, Луганської областей України. У Бєлгородській і Ростовській областях Російської Федерації води річки також використовуються для комунального, промислового, сільськогосподарського водопостачання і рибного господарства. Комплексний аналіз проблемних еколого-гігієнічних аспектів санітарної охорони верхів'я Сіверського Дінця дозволяє зробити висновок, що головна проблема – в інтенсивному органічному та мінеральному забрудненні водного джерела у межах Бєлгородської та Харківської областей.

У Бєлгородській області близько 1% території зайнято поверхневими водотоками і водоймами. У межах території практично всіх населених пунктів басейну верхів´я Сіверського Дінця відсутні водоохоронні зони як на самій водоймі, так і на її притоках: річках Нежиголь, Разуменка, Везелиця, Гостенка. Внаслідок цього значні площі прибережних територій виявилися розораними і використовуються населенням із застосуванням добрив і гною. Спостерігається інтенсивний змив порушених ґрунтів, швидке замулення русел річок. Більшість поверхневих водних об'єктів має тісний гідравлічний зв´язок з підземними водами крейдових відкладень, що використовуються для водопостачання м. Харкова і області. На підземне водопостачання припадає близько 30-40% річного стоку. Долини малих річок у басейні Сіверського Дінця, як правило, глибоко вирізані, перепади висот на заплавах і межирічних просторах сягають 40-90 м. Заплави річок яскраво виражені, часто заболочені, ширина їх сягає 0,5-1,2 км. Схили – круті, з ухилом поверхні до 40 градусів.

За даними гідрогеологічної служби Бєлгородської області відомо, що відкачування води з водозабірних свердловин істотно змінило режим підземних вод у водоносних горизонтах алювіальних і турон-маастрихтських відкладень. У природних умовах рух підземних вод спрямований від вододілу до річки. У процесі експлуатації водозаборів у підземних водах утворилися депресійні лійки, площі яких становлять 100 км^2. Максимальна величина зниження рівня сягає 30-40 м, а на периферійних частинах – 5-10 м. Утворення депресійних лійок призвело до відриву рівня підземних вод. Між дзеркалом підземних вод турон-маастрихтського водоносного горизонту і рівнем води у Сіверсь-

кому Дінці утворилася зона вільної інфільтрації. Вода з річки через слабко проникливі мулисті донні відкладення надходить до алювію, з якого проникає у крейдові породи і далі надходить у потік підземних вод та водозабірні свердловини. Така схема взаємодії підземних і поверхневих вод у районах великих водозаборів є найбільш імовірною і, практично, типовою для басейнів усіх малих річок Бєлгородської і Харківської областей.

З іншого боку, басейни малих річок у межах великих населених пунктів (Бєлгород, Шебекино, Губкін, Старий Оскол та ін.) характеризуються високим рівнем техногенного навантаження.

У Бєлгородській області виявилися підтопленими 23% забудованих територій, у т.ч. м. Бєлгород, Шебекино, Старий Оскол, Грайворон – загалом 237 населених пунктів, розташованих у басейні Сіверського Дінця.

У межах Бєлгородської області існує також еколого-гігієнічна проблема, пов´язана з несприятливим впливом на верхів´я річки твердих побутових відходів. Загалом на території області є 5 місць поховання відходів загальною площею 28,3 га, що належать підприємствам. В області щорічно накопичується 1-1,5 млн. $м^3$ твердих побутових відходів.

Аналіз проблемних екологічних і санітарних аспектів транскордонного джерела водопостачання - верхів´я ріки Сіверський Донець – свідчить, що вони переважно ідентичні у межах Бєлгородської і Харківської областей. Екологічне і санітарне благополуччя джерела водопостачання залежить від складного і взаємозалежного у межах двох областей впливу антропогенного комплексу, що включає промислові і сільськогосподарські стічні води; поверхневий стік з території населених пунктів і сільгоспугідь; тверді побутові відходи; підтоплення територій; неефективне функціонування промислових і комунальних очисних каналізаційних споруд; несприятливий гідрогеологічний, технічний, санітарний та екологічний стан Бєлгородського водосховища тощо.

Характеризуючи джерела забруднення верхів'я ріки С. Донець, слід зазначити, що найбільш значущим та негативним є вплив об'єктів, розташованих у верхів'ї водного джерела, – Шебекинського промислового вузла, в якому сконцентровано 20 підприємств, що випускають стічні води на міські очисні каналізаційні споруди, які одночасно є локальними каналізаційними очисними спорудами хімічного та біохімічного заводів, представленими традиційними спорудами для механічної і біологічної очистки побутових стічних вод. Після очистки стічні води потрапляють у річку Орельку, яка впадає у верхів'я Сіверського Дінця.

Методичну основу еколого-гігієнічної концепції обґрунтовано на підставі багаторічних експериментальних і натурних гігієнічних досліджень і оцінок впливу антропогенного забруднення на санітарний стан верхів´я Сіверського Дінця у межах Бєлгородського і Харківського регіонів. У даному конкретному випадку верхів´я ріки взято за типову транскордонну, натурну еколого-гігієнічну модель, а обґрунтовані положення еколого-гігієнічної концепції можуть бути рекомендовані для застосування в інших регіонах басейну Сіверського Дінця.

Встановлено, що санітарний стан верхів´я річки, якість води, умови водокористування і здоров´я населення регіонів, що використовують поверхневе джерело водопостачання, залежать від великої кількості системостворюючих факторів, які вимагають прийняття адміністративних, санітарно-технічних, екологічних, економічних та інших рішень на місцевому, регіональному, державному і міждержавному рівнях.

Головною особливістю проблеми охорони верхів´я Сіверського Дінця, на відміну від інших водойм, є статус транскордонного єдиного поверхневого водного джерела водопостачання регіонів України та Росії. Ця особливість обумовила наші рекомендації щодо значущості та першочерговості реалізації організаційних профілактичних заходів з охорони басейну верхів´я річки.

У зв´язку з цим, першим положенням еколого-гігієнічної концепції є принцип єдиного басейну річки у межах Бєлгородської та Харківської областей. Тобто необхідне створення взаємопов´язаного геоінформаційного простору на основі інтегрованої системи міждержавного еколого-гігієнічного моніторингу басейну верхів´я ріки.

Друге положення – принцип єдності і комплексності у системі міждержавного і міжрегіонального адміністративного управління рішеннями з проблеми оптимізації санітарної та екологічної охорони верхів'я Сіверського Дінця, умов водокористування і охорони здоров´я населення на основі централізації зусиль фахівців різного профілю в умовах пріоритетності науково обґрунтованих рішень, спрямованих на охорону здоров´я населення.

Третє положення – принцип гармонійної узгодженості у діяльності служб і установ регіонів Росії та України для ефективної реалізації гігієнічних, екологічних, технічних, економічних, адміністративних та інших заходів, спрямованих на вирішення проблем з санітарної та екологічної охорони джерела

водопостачання, удосконалення технології очистки питних і стічних вод; систем санітарної очистки населених пунктів; підвищення ефективності роботи очисних водопровідних споруд для досягнення головної мети – забезпечення населення доброякісною питною водою.

Четверте положення – принцип уніфікації методичних підходів, методик досліджень та ін. для оцінки якості води верхів'я Сіверського Дінця на основі інтегрованої еколого-гігієнічної системи нормативів: ГДК для води водойм господарсько-питного водокористування; ГДК для води водойм рибогосподарського призначення; НЕБ (нормативи екологічної безпеки), що у відповідності до ст.36 Водного кодексу України служать для оцінки можливості використання води, водних об'єктів для потреб населення і галузей економіки; ЕНЯВ (екологічний норматив якості води), що відповідно до ст.37 Водного кодексу України відтворює величину концентрації забруднюючих речовин і показник якості води. Аналіз свідчить, що має бути відпрацьовано погоджену, єдину, еколого-гігієнічну, комплексну, інтегровану й оперативну систему експрес оцінки якості води верхів'я ріки Сіверський Донець на основі гармонізації конкретних нормативів, прийнятих в Україні та Російській Федерації.

ВИСНОВКИ

1. Національне екологічне законодавство України поступово інтегрується до вимог і положень Водної Директиви 2000/60/ ЄС, Європейського парламенту і Ради Європейського Союзу.
2. Одна із головних вимог ЄС – необхідність впровадження принципів басейнового управління водними ресурсами в Україні визначена Водним кодексом і «Основними напрямками державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки», затверджених постановою Верховної ради України від 05.03.1998 р. та Законом України від 17.01.2002 р., яким затверджена Загальнодержавна програма розвитку водного господарства України та іншими законодавчими та нормативно-методичними документами.
3. Ріка Сіверський Донець, яка є джерелом водопостачання Харківської, Донецької, Луганської (Україна) та Бєлгородської і Ростовської (Росія) областей, є прикладом визначених двосторонніх міждержавних та міжрегіональних угод щодо охорони та оздоровлення басейну водного джерела, але вони на сучасному періоді недостатньо ефективно реалізуються.
4. Еколого-гігієнічна концепція санітарної охорони верхів'я ріки С. Донець, що обґрунтована вченими в процесі довгострокових цільових досліджень визначила наявність багатьох адміністративних, економічних, політичних, законодавчих та інших проблем, які чекають свого вирішення на основі спільних зусиль фахівців багатьох профілів України та Росії.
5. На основі положень еколого-гігієнічної концепції і матеріалів проведених досліджень дано конкретні рекомендації, що реалізовані на рівні Бєлгородського Центру санепіднагляду, Харківської облсанепідстанції, Шебекинського хімзаводу, Українського НДІ екологічних проблем (м. Харків), ТВО «Харківкомунпромвод» та включені у ТЕО «Стабільність, надійність та безпека Харківського Донецько-Сіверського водопроводу», а також використані координаційним комітетом (м. Харків) для реалізації Українсько-Російського інвестиційного проекту оздоровлення басейну ріки Сіверський Донець з метою оптимізації водопостачання Харківської, Донецької, Луганської, Бєлгородської і Ростовської областей.

Проблема, що визначена в статті, вельми перспективна з багатьох чинників.

Перш за все – вона визнана першочерговою загальнодержавною задачею відповідними Указами Президента та Постановою Кабінету Міністрів України щодо загальнодержавної програми оздоровлення басейну ріки С. Донець як джерела питного водопостачання Харківської, Донецької та Луганської областей.

По друге – ця програма далеко не реалізована.

По третє – ріка С. Донець – транскордонна водойма, що використовується Бєлгородською та Ростовською областями РФ. Відповідно до вимог ЄС ця проблема повинна бути вирішена на міждержавному рівні. З відомих чинників вона не вирішується.

Четверте – згідно з вибором МОЗ України ця проблема віднесена до одних із перспективних еколого-гігієнічних напрямків.

Таким чином, перспектива проблеми статті визначена майбутніми цільовими, довгостроковими, комплексними еколого-гігієнічними дослідженнями, що мають державне і міждержавне значення, наукову та практичну цінність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція охорони вод України // Вода і водоочисні технології.-2007.-№1(21).-С.11-19.
2. Бабич М. Розвиток системи інтегрованого управління водними ресурсами України // Вода і водоочисні технології.-2004.-№2(10).-С.5-9.
3. Водний кодекс України // Відомості Верховної Ради ВВР, 1995. - №24. – С.189.
4. Постанова Верховної Ради України 188\98-ВР від 05 березня 1998 року «Основні напрямки державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки» // Відомості Верховної Ради, 1998. - №38-39, С.248.
5. Закон України «Про загальнодержавну програму розвитку водного господарства» // Відомості Верховної Ради, 2002. - №25, С.172.
6. Постанова Кабінету Міністрів України №634 від 26.04.2003р. «Комплексна програма реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому Саміті Стійкого розвитку в Йоганнесбурзі» // Урядовий кур'єр, 2003. - № 81, С.8.
7. Сіверський Донець: Водний та екологічний атлас/ Васенко О.Г., Гриценко А.В., Карабаш Г.О., Станкевич П.П. та інш./ Під ред. Гриценко А.В., Васенко О.Г.-Х.: ВД «РАйдер».-2006.-188 с.
8. Щербань М.Г. Обґрунтування еколого-гігієнічної концепції санітарної охорони верхів´я трнсграничного джерела водопостачання населення // Довкілля та здоров´я.-2006.-№2.- С.50-54.
9. Щербань М.Г. Еколого-гігієнічне обґрунтування деяких профілактичних заходів з оптимізації водопостачання Харківського промислового регіону // Гигиена населенных мест. – Киев. – 2000. – Вып. 37. – С. 92-95.
10. Щербань Н.Г. Проблемные эколого-гигиенические аспекты санитарной охраны верховья реки С.Донец в связи с реализацией проекта оптимизации водоснабжения ряда регионов Украины и России // Гигиена населенных мест. – Киев. – 2002. – Вып. 40. – С. 62-66.
11. Щербань М.Г. Концептуальна програма гігієнічного моніторингу водного джерела, оптимізації умов водокористування та донозологічної діагностики впливу на організм хімічних забруднювачів верхів'я ріки С. Донець // Тези доп. 6-ї наук.-методичної конф. «Безпека життєдіяльності». – Харків. – 2006. – С. 71.
12. Щербань Н.Г., Шевченко Е.А. Гигиеническая оценка блоксополимеров окиси этилена и пропилена как загрязнителей водных объектов // Експериментальна і клінічна медицина. – 2007.- №3. – С.144-146.

© *Щербань М.Г., Шевченко О.О., Савченко В.М.*, 2009